

SUB :- History

MARKS :- 25

STD :- FYJC

TIME :- 1 Hr

Q.1 A) Choose the correct alternative and complete the sentence. (4)

(1) _____ in the Shirur taluka of Pune district, is an important site of the village of Chalcolithic farmers in Maharashtra.

(a) Saradwadi (b) Ranjangaon (c) Pabal (d) Inamgaon

(2) Lothal is known for its ancient_____.

(a) Agriculture (b) Dock (c) Textiles (d) Tools

(3) Harappa is situated on the Banks of the river_____

(a) Ravi (b) Bikaner (c) Kutch (d) Haryana

(4) The neolithic people at Gilgal had systematically planted_____ trees.

(a) Guava (b) Sapodilla (c) Fig (d) Indian blackberry

B) Find the incorrect pair and write the correct ones. (2)

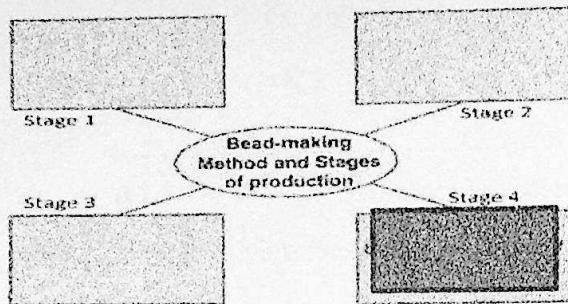
- a) (1) Dilmun (a) Bahrain
(2) Makan (b) Oman-Iran Baluchistan coastal region
(3) Shortugai (c) Mesopotamia
(4) Meluhha (d) Region of Harappan Civilisation
- b) (1) The valley of Tigris and Euphrates Mesopotamia
(2) The valley of Nile Iran
(3) The valley of Huang He China
(4) The valley of Sindhu (Indus) Indian subcontinent
and Saraswati

C) Write names of persons/places/events. (2)

- (1) They made first stone tools-
- (2) It is Greek name for the region between the two rivers-
- (3) The valley now divided between India and Pakistan-
- (4) It was the beginning of new epoch, which is known as -

(2)

Q.2. Complete the concept map.

Q.3. Explain the following statements with reasons. (Any 2)

(4)

1. 'Huang He' river is considered to be the mother of the Chinese culture.
2. Lapis lazuli had a very important place in the Harappan trade.
3. Harappan civilization declined.

Q.4. State your opinion. (Any 2)

(6)

1. The neolithic people invented Wheel and the technology they had developed so far, underwent a Revolution.
2. The Harappan cities and villages in the vicinity were interdependent
3. The Harappan cities seem to have a Well-organized administrative system.

Q.5. Answer in detail. (Any 1)

(5)

1. Write in detail about the 'first Farmers' and beginning of agriculture in India.
2. Write about the beginning of Urbanization in the neolithic age.

Std-XI
1st Unit Test
Subject-Logic

Time-1hr

Marks-25

Q1) Fill in the blanks with correct alternatives-

(4)

- 1) _____ is either is valid or invalid. (Statement, Argument)
- 2) Validity of _____ argument can be determine by rules of logic. (Deductive, Inductive)
- 3) Form means _____ of argument. (Pattern ,Content)
- 4) Statement which is established in the argument is called _____. (Premises, Conclusion)

Q2) Match the following-

(4)

1) Deductive Argument	a) False only if both are false
2) Disjunction	b) Does not have truth value
3) Compound Proposition	c) Sufficient Evidence
4) Sentence	d) Negative

Q3) Symbolize the following propositions using symbols given in brackets-

(4)

- 1) She won the race although she was sick. (W S)
- 2) Either Smita or Javed will complete the homework. (S J)
- 3) It is not true that Ashok is an actor or a magician. (A M)
- 4) Rajesh likes to cook not to eat. (C E)

Q4) Answer in one sentence-

(3)

- 1) What are the main characteristics of proposition?
- 2) When is an Implication true?
- 3) Definition of Logic.

Q5) Distinguish between-

(4)

- 1) Sentence and proposition

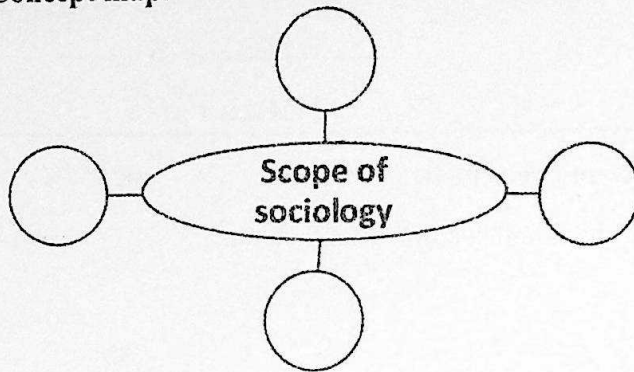
Q6) Define following terms-

(6)

- 1) Propositional Variable
- 2) Formal Validity
- 3) Compound Propositional

Q4) Concept map.

(02)

Q5) State whether true or false with reason. (ANY 1)

(03)

1. Sociology is the science of society.
2. Irawati Karve has not made significant contribution to the study of Kinship in India.

Std-XI th

1st Unit Test

Time 1hr 30 min

Subject -Philosophy.

Marks-25.

Q 1 Fill in the blanks choosing the correct option from the bracket. (4)

1. A competitive debate is called _____. (Vada, Jalpa, Vitanda)
2. Philosophy is child of wonder _____. (Kant, Plato, Russell)
3. _____ is an nastika darshana. (Charvaka, Yoga, Vedanta)
4. _____ is evaluates an act to be good or bad as branch of philosophy. (Ethics, Logic, Epistemology)

Q 2 Take the odd word out. (3)

- 1 Jain darshan, Leibniz, Descartes
- 2 Vedanta darshan, Democritus, Berkeley.
- 3 Air, water, Fire, Mountain

Q 3 Distinguish between (6)

- 1 Philosophy and Sciences
- 2 Vada and Jalpa

Q 4 Write short notes on the following. (12)

- 1 Method of debate .
- 2 Metaphysics
- 3 Virtue

Rizvi College of Arts, Science & Commerce

First unit test- 2025-26

Sub: Economics

Class: XI Commerce/Arts

Time: 1 Hour Marks: 25

Q1.A. Choose the correct options.

3 Marks

1. Statement related to wealth :

- a) Anything which has market value and can be exchanged for money
- b) It is external to human body
- c) Wealth has no utility
- d) Wealth is scarce and exchangeable.

Options: 1) a, b and d 2) a, c and d 3) b, c and d 4) None of the above

2. Arrange in the order of evolution of money :

- a) Metallic money
- b) Animal money
- c) Metallic coins
- d) Commodity money

Options: 1) a, b, c, d 2) b, d, a, c 3) d, c, a, b 4) c, a, b, d

3. Statement that do not apply to Quartiles.

- a) First arrange the value in ascending or descending order.
- b) Observation divided into 4 parts.
- c) They are represented as Q_1 , Q_2 and Q_3 .
- d) Q_2 is also known as median.

Options: 1) a 2) b and c 3) a, b and c 4) None of the above.

B. Complete the correlation:

3 Marks

1. Necessity : _____ :: Comforts : Washing machine

2. Barter system : Goods :: Modern economy : _____

3. Deciles : 10 equal parts :: Percentiles: _____

C. Give Economic Term:

2 Marks

1. Anything which has market value and can be exchanged for money.

2. Value that divides the series into 4 equal parts.

Q2. Distinguish between any Two

4 Marks

1. Economic growth and economic development.

2. Paper money and metallic money.

3. Calculate Q_1 from the following data.

40, 85, 84, 83, 82, 69, 68, 65, 64, 55, 45.

8 Marks

Q3. Answer the following questions any Two.

1. Explain the classification of wants.
2. Explain any four types of money.
3. Find out D_2 for the following data.

Marks	10	20	30	40	50	60
No. of Students	5	6	4	5	10	9

5 Marks

Q5. Answer in detail for any one

1. Define Economics and explain the characteristics of wants.
2. Explain the primary and secondary functions of money.

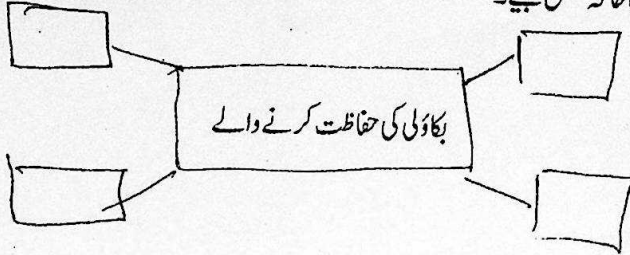
ہدایات: (۱) سرگرمی کے مطابق ان کے جواب مکمل جملے میں لکھنا لازمی ہے۔

(۲) خوشخطی اور صفائی کا خیال رکھیں۔

سوال نمبر ۱۔ (الف) درج ذیل تدریسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

۲

(۱) ذیل کا خاکہ مکمل کیجیے۔

نہ ہاللوک نے کہا ایک مدت سے مجھ کو ملک بکاؤلی کی سیر کا سوہو ہوتا ہے اس سرزمین میں پہنچا دے یہی میری آرزو ہے۔ یہ بات سنتے ہی اس نے ایک دم سر دھینٹنے سے کھینچا اور دو ہنٹر اپنے سر پہ مار کر بے ہوش ہو گیا۔ بعد ایک ساعت کے ہوش میں نہ آیا، ہانے کرنے لگا اور ماتم زدوں کی صورت بنا کر بولا، اے آدم زاد! حق تعالیٰ نے تیری اجل کا سر رشتہ میرے ہاتھ میں نہ دیا بلکہ میری حیات کا مالک تیرے ہاتھ میں دے دی۔ سن بکاؤلی پر یوں کے بادشاہ کی بیٹی ہے اٹھارہ ہزار بلکہ اس سے بھی زیادہ اس کے باپ کے غلام ہیں۔ وہ ہر طرف اس کے ملک کی پاسبانی کرتے ہیں۔ میں تو ایک شہنشاہ ہوں کے خاتمہ ہو گیا جو اس ملک سے نزدیک ہیں، انھوں نے بھی اس شہر کی چار دیواری کو نہ دیکھا ہو گا۔ کسی ذی حیات کی کیا حفاظت، بلکہ سر سر سبھی ان دیووں کی اجازت کے بغیر جو بڑے کر دوز کی رات تک ٹنپھان ہیں۔ ممکن نہیں کہ پہنچ سکے۔ اور پر یاں بے شمار دن رات نگہبانی میں مشغول ہیں کہ کوئی پرندہ اس سرحد میں پر نہ آئے اور زمین کے نیچے چوہوں کا بادشاہ ہے انہما فوج سے اور یہ چھوٹوں کا انگلرز میں پر حفاظت کے واسطے مقرر ہے تاکہ کوئی سرنگ لگا کر بھی نہ پہنچے۔ بھلا پھر میں تجھے وہاں کیوں کر پہنچاؤں اور جو نہ پہنچا تو یقین ہے کہ یہ سب اس قسم کے جاؤں۔ اب تازہ کام کر کہ آج پھر اسی طرح سے کھانا پکا۔ دیکھ کہ پردہ غیب سے کیا ظاہر ہو اور میری

سب سے باتوں کیا بن پڑے۔

۲

۱۲۳۱۱۱۱ کے معنی تھیے۔

۳

۱۲۳۱۱۱۱ کے معنی تھیے۔

(ب) درج آیل غیر تدریسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیے۔
(۱) جوڑیاں لگائیے۔

۷

۲

الف	ب
ہال	لنگ رہے
گہرے چاکلیٹی	کھچا کھچ
بڑی تصویر	شیر وانی
بڑے بڑے ہار	نمایا

کل یوم فیضی تھا۔ میں نے بھی اس میں شرکت کی سعادت حاصل کی۔ ہال کھچا کھچ بھرا ہوا تھا۔ ڈانس کے پاس شاعر کی بڑی تصویر نمایاں طور پر رکھی گئی تھی۔ تصویر پر پھولوں کے بڑے بڑے ہار لنگ رہے تھے۔ حالاں کہ انھیں زندگی میں کبھی بھول نصیب نہ ہوئے یہاں تک کہ شادی بھی انھوں نے بغیر پھولوں کے کر ڈالی۔

میں نے تصویر کو فوراً دیکھا فیضی صاحب گہرے چاکلیٹی رنگ کی شیر وانی پہن کر مسکرا رہے تھے لیکن یہ مسکراہٹ سمجھ میں نہیں آئی۔ آخر فیضی صاحب کیوں یہ مسکراہٹ کا کون سا موقع ہے جب کہ ہر شخص ان کا ماتم کر رہا ہے، کیا وہ اپنے ماتم کرنے والوں پر ہنس رہے ہیں یا خود پر نہیں کچھ بھی نہیں سمجھ میں آتا اور نہ یہ تصویر کچھ میں آتی ہے۔ چوں کہ میرے دماغ میں چند مہینوں پہلے کی دوسری تصویر ابھر رہی تھی۔

(۲) غلط بیانات درست کر کے لکھئے۔

۲

(۱) آج یوم میر تقی میر تھا۔

(۲) انھیں زندگی میں ہمیشہ بھول نصیب ہوئے۔

(۳) یہ رونے کا کون سا موقع ہے۔

(۴) بیگہ نیلے رنگ کی شیر وانی پہن کر رو رہے تھے۔

(۵) فیضی صاحب کی زندگی کے بارے میں اپنی رائے لکھئے۔

۳

घटक चाचणी परीक्षा

अकरावी - मराठी

वेळ : 1 : 30 मिनट

अंक- 25

कृतीपत्रीकेसाठी सूचना :

१. आकलन कृती व व्याकरण ण मधील आकृत्या किंवा चौकटी पेनाने अथवा पेन्सिलीने काढाव्यात .
२. स्वचता, निटनिटकेपणा व लेखन नियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

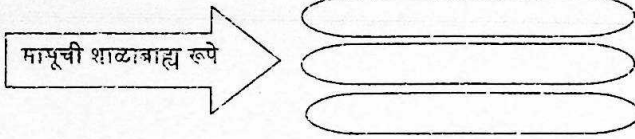
भाग १ : गद्य (गुण-७)

प्रश्न 1. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(७)

१. कृती पूर्ण करा :

(२)

२. खालील शब्दसमूहांचा अर्थ लिहा :

(१)

१) धोराड घटा -

२) चैतन्याचे छोटें कोंब -

३. मामूच्या व्यक्तित्वाचे (राहणीमान, रूप) चित्रण तुमच्या शब्दांत करा ?

(४)

डुईला अचोली रंगाचा फेटा, अंगात नेहरू शर्टावर गर्द निळं जाकीट, जाकिटाच्या खिशात चांदीच्या साखळीचं एक जु पफिट वॉच, खाली घेराची आणि घोच्याजवळ चुण्या असलेली तुमान, पायात जुनापुराणा पंपशू हा मामूचा पोशाख आहे.

शाळेत तो शिपाई आहे; पण शाळेबाहेर तो बहुरूपी आहे. कुठं फळांच्या मार्केटमध्ये एखादया बागवानाच्या दुकानाव घटकाभर बसून त्याचं दुकान चालव, तो हातावर ठेवेल ते अस्ताची खैर म्हणून आपलासं कर; कुठं एखादया मुस्लि अधिकाऱ्याच्या बच्चाबच्चीला उर्दूची शिकवण दे. एक ना दोन नानात-हेचे उद्योग मामू करतो.

शाळेतील लोकांना तो शिपाई वाटतो. शाळेबाहेरच्या लोकांना त्याची अनेक रूपं दिसतात. माऱ्ची, व्यापारी, उस्ताद : सगळ्यांचा अंतर्भाव करता येईल असं साऱ्यांनी त्याला सुटसुटीत नाव देऊन टाकलं. मामू !

दहा वर्षांपूर्वी मी या शाळेत रुजू झालो तेव्हासून या माणसाला जपळून मारखत आलोय. गरीब माणसान किती आणि क हुंशार असावं याचा मामू एवढा मासला मला काही बघाधला मिळालेला नाही.

मी मामूच्या घरी गृहप्रवेशाच्या कार्यक्रमाला गेलो. दुर्दैवी कर्तबगारी बघून खूप समाधान वाटलं. मामूनं केलेल्या कष्टम चाकरीचं फल म्हणून असेल; पण त्याची सगळीच मुलां गुणवान निघालीत. पैसा कमावतात म्हणून माज नाही. बापाचा शत त्यांच्या लेखी शेतटचा शब्द आहे. तो कधी खाली पडत नाही.

भाग २ : पद्य (गुण-७)

प्रश्न २ पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती पूर्ण करा :

(१) चौकटी पूर्ण करा :

१) तोंडे कोमेजली बाळांची

२) कडाडत्या उन्हाला दिलेली उपमा

३) कवयित्रीने होणाऱ्या हाती सांगावा पठवला

(२) कारणे लिहा :

१) बैलाचे मालक बेसैन झाले आहेत कारण

२) कवयित्रीने जिला विनंती केली ती

(३) पावसानंतर तुमच्या परिसरातील होणाऱ्या बदलाचे वर्णन करा ?

पीठ कांडते राक्षसी

तसे कडाडते ऊन :

प्राणसई घनावळ

कुठे राहिली गुंतून ?

दिला पाखरांच्या हातीं

माझा सांगावा धाडून :

ये ग ये ग घनावळी

मैत्रपणा आठवून...

पहवका-भोपळ्यांचीं

आळीं ठेविलीं भाजून.

हुडा मोडून परांत

शणी ठेविल्या रचून,

बैल झाले ठाणबंदी,

झाले मालक बेसैन,

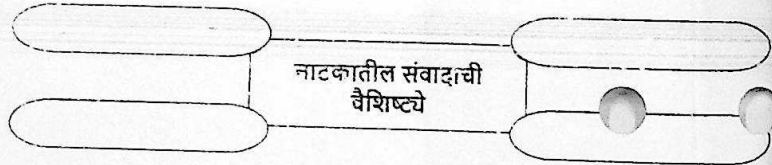
तोंडे कोमेली बाळांचीं

झळा उन्हाच्या लागून,

भाग ३ - साहित्य प्रकार- नाटक (गुण-४)

प्रश्न ३ खालील उताऱ्यांच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

१. कृती पूर्ण करा.

२. उताऱ्याच्या आषारे वाक्य पूर्ण लिहा :

(१)

१) रंगभूमीवर सादर होणारा

२) नाटकातील सर्वात महत्वाचा घटक

(३) नाटकातील संवादाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा ?

(२)

नाट्यसंहितेचे स्वरूप - नाटकात महत्वाची असते ती संहिता! नाट्यसंहिता जितकी परिपूर्ण, दर्जेदार तितकेच नाटकाचे यश खात्रीलायक. शब्द आणि कथानक जितके सशक्त, तितके नाटक उंचीवर जाणार, हे निश्चित! एक कथादीज घेऊन नाटककार लयाभोवती घटना व पात्र यांची पुंफण करतो. कथानकात नाटककार वैशिष्ट्यपूर्ण रचना करून नाटक रंगतदार करतो. यासाठी कथानक दमदार असावे लागते. समाजातील विविध स्तरातील लोकांना जिद्दाव्याचे वाटणारे विषय नाटककार मांडतो. सामाजिक स्थितीचे यथार्थ आणि रसपूर्ण दर्शन घडवणे हे नाटकाचे ध्येय असते. अशा स्थितीचे दर्शन घडवताना माणसांच्या मनोव्यापारांची दखल घेणे क्रमप्राप्त ठरते. पात्रांच्या मनोव्यापाराच्या दर्शनासाठी नाटकातील स्वगताचा परिणामकारकपणे वापर केला जातो. त्यामुळे नाटकातील कथानकाला साजेसी पात्ररचना नाटककाराला करावी लागते. नाटकातील पात्रांचे असे शारीरिक चित्रण करणे, की ज्यामुळे नाटकाचा तोल सांभाळला जाईल, ही जबाबदारीही नाटककाराला पार पाडावी लागते. कथानकातील आशयात संघर्षाशिवाय रंगत येत नाही. परस्परविरोधी स्वभावांतून, कृतींतून भाव-भावनांच्या तणावातून संघर्ष निर्माण होऊ शकतो. भूमिकांच्या परस्पर नात्यातील संघर्ष, भूमिका व परिस्थिती यांतील संघर्ष यांमुळे नाटक परिणामकारकपणे वढते.

नाटकातील सर्वात महत्वाचा घटक म्हणजे संवाद ! खटकेबाज, चुरचुरीत, नर्मविनोदी संवाद नाटकाने रंगत वाढवतात. नाट्यविषयाला साजेसे संवाद नाट्यकृतीतील आशय योग्य पद्धतीने प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवतात. संवादाफेकीमुळे नाटकाचा बाज प्रेक्षकांना कळतो. संवाद, रंगसूचना व स्वगत या त्रयींनी नाट्यसंहिता तयार होते.

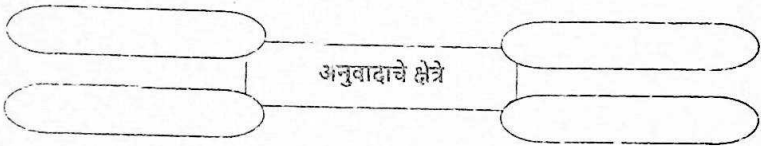
भाग ४- उपयोजित मराठी (गुण-४)

प्रश्न ४. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१) कृती पूर्ण करा :

(२)

२) अनुवादाचे महत्व तुमच्या शब्दांत लिहा ?

(२)

'अनुवाद' या शब्दाची फोड केली तर 'अनु' म्हणजे 'मागाहून' 'वाद' हे 'वद' या धातूचे रूप आहे. अर्थात 'मागाहून सांगितलेले' असा अनुवाद या शब्दाचा अर्थ होतो. ज्येष्ठ भाषा अभ्यासक प्र. ना. परांजपे यांच्या मते, 'अनुवाद म्हणजे मौखिक किंवा लिखित भाषेच्या माध्यमातून एकदा व्यक्त झालेल्या आशयाची, त्याच भाषेच्या किंवा दुसऱ्या इच्छा भाषेच्या माध्यमातून पुन्हा केलेली मौखिक किंवा लिखित अभिव्यक्ती होय.' अनुवाद ही जशी दोन भाषांमधील आंतरक्रिया असते तशीच ती दोन संस्कृतींमधीलही आंतरक्रिया असते. त्या भाषांपैकी ज्या भाषेतल्या मजकुराचा अनुवाद कराव्याचा त्या भाषेला मूळ भाषा, अथवा स्रोत भाषा (Source Language) असे म्हणतात, तर ज्या भाषेत अनुवाद करायचा तिला लक्ष्य भाषा (Target Language) असे म्हणतात. प्रत्येक भाषेला एक परंपरा असते आणि त्या भाषेतील साहित्यात ज्ञानभांडाराचे संचित असते. त्यामुळे अनुवाद करणे म्हणजे एखादया साहित्यकृतीचे शब्दशः भाषांतर करणे नव्हे, तर मूळ साहित्यकृतीमधील सांस्कृतिक, सामाजिक वातावरण, विचार आणि भावभावना दुसऱ्या भाषेतील वाचकांपर्यंत सक्रमित करणे होय. अनुवादाचे क्षेत्र पूर्वी

प्रामुख्याने साहित्यापुरते मर्यादित होते. त्याच्या जोडीला विज्ञान-तंत्रज्ञान आणि उद्योगविषयक साहित्याचे गरजेनुसार अनुवाद होत होते. आता अनुवादाचे क्षेत्र विस्तारत आहे. रेडिओ, दूरचित्रवाणी, चित्रपट या माध्यमांत अनुवादाच्या मोठ्या संधी उपलब्ध होत आहेत. अनेक आंतरराष्ट्रीय दूरचित्रवाणी वाहिन्या विविध प्रादेशिक भाषांमध्ये प्रसारण करू पाहात आहेत. त्यांना चांगले अनुवादक हवे असतात. बहुराष्ट्रीय कंपन्या व्यापाराच्या निमित्ताने जगभर पोहोचत आहेत. प्रसार आणि जाहिरात कार्यासाठी त्यांना स्थानिक भाषांमधील अनुवादाची गरज भासत आहे. शिक्षणक्षेत्राचा विस्तार होत आहे. जगभरात होत असलेला ज्ञानाचा विस्फोट शिक्षणाच्या माध्यम भाषांमधून पोहोचवण्यासाठी तज्ज्ञ अनुवादकांची गरज आहे. त्यामुळे अनुवादाच्या क्षेत्रांमध्ये व्यवसायाच्या अनेकानेक संधी उपलब्ध होत आहेत.

भाग ५- व्याकरण (गुण-३)

प्रश्न ५ खालील कृती सोडवा व काळाचे नाव लिहा :

(३)

३. कंपनातील क्रियापटाचे योग्य रूप दाखवा

(१)

१. भविष्यात मी कधीतरी विमानातून प्रवास(करणे)

२. वकिलाने आरोपीला आपली बाजू मांडू(देणे)

(१)

आ) पुढील पारिभाषिक शब्दांचा योग्य अर्थ लिहा

१. Administration -

२. Auditor -

इ) इंग्रजी म्हाणीचा मराठीत अर्थ लिहा -

१. First come first served

२. Old is Gold

(१)

समाप्त

घटक चाचणी परीक्षा

अकरावी - मराठी

F.Y.J.C
13/10/25

वेळ : 1 : 30 मिनट

गुण - 25

कृतीपत्रीकेसाठी सूचना :

1. आकलन कृती व व्याकरण या मधील आकृत्या किंवा चौकटी पेनाने अथवा पेन्सिलीने काढाव्यात .
2. स्वचता, निटनिटकेपणा व लेखन नियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

भाग १ : गद्य (गुण-७)

प्रश्न 1. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(७)

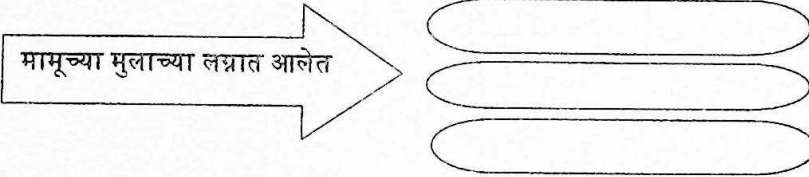
१. खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ लिहून वाक्यात उपयोग करा :

(२)

१. पाखरागत हलचाली करणे -
२. हरवलेला काल मुठीत पकडणे -
३. कंठ दाटून येणे -

२. कृती पूर्ण करा :

(१)

असंच एकदा मामूच्या घरी त्याच्या दुसऱ्या नंबरच्या मुलाचं 'शादी मुबारक' निघालं. ठरल्याप्रमाणं मामू मला आमंत्रण दयायला आला. "सर, पोराचं लग्न हाय. यायला पाहिजे." "मामू, तुमच्या पोराचं लग्न आहे तर न येऊन कसं चालेल? नक्की येईन." मी उत्तर दिलं. एका मित्राला घेऊन संध्याकाळी शादीच्या मंडपात गेलो. मंडप माणसांनी भरला होता. मामूनं पुढे येत मला हाताला धरून आघाडीला नेऊन बसवलं. त्या मंडपात आमदार होते, खासदार होते, बडे व्यापारी होते, शिक्षक, प्राध्यापक होते. हयातभर अंगावर पट्टा चढवून शिपाई म्हणून केलेल्या चाकरीचं चीज झाल्याचं समाधान त्याच्या सफेद दाढीभर पसरलं होतं. निका लागला. मामूनं जमलेल्या लोकांचे आभार मानण्यासाठी माईक हातात घेतला.

"आज माज्या मुलाच्या लग्नाला आमदारसाहेब आलेत, खासदारसाहेब आलेत, मृत्युंजयकार आलेत- माज्या गरिबाच्या..." मामूचा कंठ दाटून आला. त्याला बोलता येईना. त्याची अनुभवानं पांढरी झालेली दाढी थरथरत राहिली. मामूनं कसेबसे आभार मानून हातातील माईक खाली ठेवला. 'धर्मपेक्षा माणूस मोठा आहे आणि माणसापेक्षा माणुसकी फार फार मोठी आहे!' असे विचार घेऊनच त्या दिवशी मी मंडपातून बाहेर पडलो.

मामूचा शेवटचा बच्चा शाबू माझ्या हाताखाली शिकला. चांगल्या गुणांनी एस. एस. सी. पास झाला. तो पास होताच मामूचं माझ्यामागं लकडं लागलं, "सर, शाबूला कुठंतरी चिकटवा."

३. मामूच्या संवेदनशीलतेची दोन उदाहरणे तुमच्या शब्दांत लिहा ?

(४)

भाग २ : पद्य (गुण-७)

प्रश्न 2 पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती पूर्ण करा :

(१) चौकटी पूर्ण करा :

१) कवयित्रीने जिला विनंती केली ती

२) कडाडल्या उन्हाला दिलेली उपमा

३) कवयित्रीच्या कोणाच्या हाती सांगावा पाठवला

(२) कारणे लिहा :

१) बैलाचे मालक बेचैन झाले आहेत, कारण

२) बाळांचे तोंडे कोमेजली, कारण

पीठ कांडते राक्षसी

तसें कडाडतें ऊन :

प्राणसई घनावळ

कुठे राहिली गुंतून ?

दिला पाखरांच्या हातीं

माझा सांगावा धाडून :

ये ग ये ग घनावळी

मैत्रपणा आठवून...

पडवळा-भोपळ्यांचीं

आळीं ठेविलीं भाजून,

हुडा मोडून घरांत

शोणी ठेविल्या रचून,

बैल झाले ठाणबंदी,

झाले मालक बेचैन,

तोंडे कोमेलीं बाळांचीं

झळा उन्हाच्या लागून,

विहिरीच्या तळीं खोल

दिसूं लागलें ग भिंग,

मन लागेना घरांत :

कधी येशील तू सांग ?

(३) पावसानंतर कोणाकोणाला कसाकसा आनंद होतो ते तुमच्या शब्दात लिहा ?

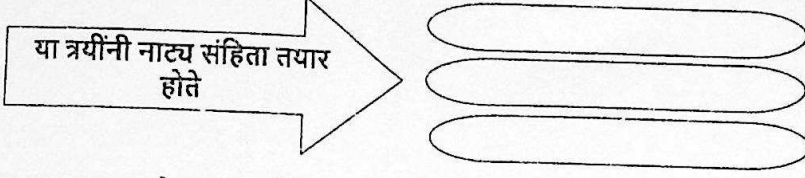
भाग ३ - साहित्य प्रकार- नाटक (गुण-४)

प्रश्न ३ खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१. कृती पूर्ण करा :

(२)

२. उताऱ्याच्या आधारे वाक्य पूर्ण लिहा :

(२)

- १) नाटकातील सर्वात महत्त्वाचा घटक.....
- २) कशात संघर्षाशिवाय रंगत नाही.....

नाट्यसंहितेचे स्वरूप - नाटकात महत्त्वाची असते ती संहिता! नाट्यसंहिता जितकी परिपूर्ण, दर्जेदार तितकेच नाटकाचे यश खात्रीलायक. शब्द आणि कथानक जितके सशक्त, तितके नाटक उंचीवर जाणार, हे निश्चित! एक कथाबीज घेऊन नाटककार त्याभोवती घटना व पात्र यांची गुंफण करतो. कथानकात नाटककार वैशिष्ट्यपूर्ण रचना करून नाटक रंगतदार करतो. यासाठी कथानक दमदार असावे लागते. समाजातील विविध स्तरांतील लोकांना जिव्हाव्याचे वाटणारे विषय नाटककार मांडतो. सामाजिक स्थितीचे यथार्थ आणि रसपूर्ण दर्शन घडवणे हे नाटकाचे ध्येय असते. अशा स्थितीचे दर्शन घडवताना माणसांच्या मनोव्यापारांची दखल घेणे क्रमप्राप्त ठरते. पात्रांच्या मनोव्यापाराच्या दर्शनासाठी नाटकातील स्वगताचा परिणामकारकपणे वापर केला जातो. त्यामुळे नाटकातील कथानकाला साजेशी पात्ररचना नाटककाराला करावी लागते. नाटकातील पात्रांचे असे शाब्दिक चित्रण करणे, की ज्यामुळे नाटकाचा तोल सांभाळला जाईल, ही जबाबदारीही नाटककाराला पार पाडावी लागते. कथानकातील आशयात संघर्षाशिवाय रंगत येत नाही. परस्परविरोधी स्वभावांतून, कृतींतून, भाव-भावनांच्या तणावातून संघर्ष निर्माण होऊ शकतो. भूमिकांच्या परस्पर नात्यातील संघर्ष, भूमिका व परिस्थिती यांतील संघर्ष यांमुळे नाटक परिणामकारकपणे वठते.

नाटकातील सर्वात महत्त्वाचा घटक म्हणजे संवाद ! खटकेबाज, चुरचुरीत, नर्मविनोदी संवाद नाटकाची रंगत वाढवतात. नाट्यविषयाला साजेसे संवाद नाट्यकृतीतील आशय योग्य पद्धतीने प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवतात. संवादफेकीमुळे नाटकाचा बाज प्रेक्षकांना कळतो. संवाद, रंगसूचना व स्वगत या त्रयींनी नाट्यसंहिता तयार होते. कथानकातील प्रसंगबदल, दृश्यबदल, बदललेला काळ इत्यादी संबंधीची सूचना नाटककार कंसातील रंगसूचनांमधून देतो. त्यामुळे कथानकाचे अस्पष्ट दुवे जोडले जाऊन संदर्भ स्पष्ट होतात आणि कथानकाचा प्रवाह सहजतेने पुढे जात राहतो. आशयाला साजेशी भाषाशैली संपूर्ण नाट्यकृतीला उठाव देते. त्यांतील भाषिक सौंदर्य एकूण नाटकाला एक उंची देते.

(३) 'नाटक हा साहित्य प्रकार इतर साहित्य प्रकारांपेक्षा वेगळा आहे'. हे विधान स्पष्ट करा ?

(२)

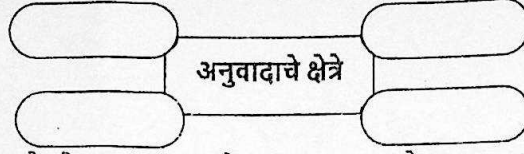
भाग ४- उपयोजित मराठी (गुण-४)

प्रश्न ४. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१) कृती पूर्ण करा :

(२)

'अनुवाद' या शब्दाची फोड केली तर 'अनु' म्हणजे 'मागाहून'. 'वाद' हे 'वद' या धातूचे रूप आहे. अर्थात 'मागाहून सांगितलेले' असा अनुवाद या शब्दाचा अर्थ होतो. ज्येष्ठ भाषा अभ्यासक प्र. ना. परांजपे यांच्या मते, 'अनुवाद म्हणजे मौखिक किंवा लिखित भाषेच्या माध्यमातून एकदा व्यक्त झालेल्या आशयाची, त्याच भाषेच्या किंवा दुसऱ्या एखाद्या भाषेच्या माध्यमातून पुन्हा केलेली मौखिक किंवा लिखित अभिव्यक्ती होय.' अनुवाद ही जशी दोन भाषांमधील आंतरक्रिया असते तशीच ती दोन संस्कृतींमधीलही आंतरक्रिया असते. त्या भाषापैकी ज्या भाषेतल्या मजकुराचा अनुवाद करायचा त्या भाषेला मूळ भाषा अथवा स्रोत भाषा (Source Language) असे म्हणतात, तर ज्या भाषेत अनुवाद करायचा तिला लक्ष्य भाषा (Target Language) असे म्हणतात. प्रत्येक भाषेला एक परंपरा असते आणि त्या भाषेतील साहित्यात ज्ञानभांडाराचे संचित असते. त्यामुळे अनुवाद करणे म्हणजे एखादया साहित्यकृतीचे शब्दशः भाषांतर करणे नव्हे, तर मूळ साहित्यकृतीमधील सांस्कृतिक, सामाजिक वातावरण, विचार आणि भावभावना दुसऱ्या भाषेतील वाचकांपर्यंत संक्रमित करणे होय. अनुवादाचे क्षेत्र पूर्वी प्रामुख्याने साहित्यापुरते मर्यादित होते. त्याच्या जोडीला विज्ञान-तंत्रज्ञान आणि उद्योगविषयक साहित्याचे गरजेनुसार अनुवाद होत होते. आता अनुवादाचे क्षेत्र विस्तारत आहे. रेडिओ, दूरचित्रवाणी, चित्रपट या माध्यमांत अनुवादाच्या मोठ्या उपलब्ध होत आहेत. अनेक आंतरराष्ट्रीय दूरचित्रवाणी वाहिन्या विविध प्रादेशिक भाषांमध्ये प्रसारण करू पाहात आहेत. त्यांना चांगले अनुवादक हवे असतात. बहुराष्ट्रीय कंपन्या व्यापाराच्या निमित्ताने जगभर पोहोचत आहेत. प्रसार आणि जाहिरात कार्यासाठी त्यांना स्थानिक भाषांमधील अनुवादाची गरज भासत आहे. शिक्षणक्षेत्राचा विस्तार होत आहे. जगभरात होत असलेला ज्ञानाचा विस्फोट शिक्षणाच्या माध्यम भाषांमधून पोहोचवण्यासाठी तज्ज्ञ अनुवादकांची गरज आहे. त्यामुळे अनुवादाच्या क्षेत्रांमध्ये व्यवसायाच्या अनेकानेक संधी उपलब्ध होत आहेत.

२) अनुवाद म्हणजे काय ते सांगून अनुवादाची दोन क्षेत्रे सांगा ?

(२)

भाग ५- व्याकरण (गुण-३)

प्रश्न ५ खालील कृती सोडवा व काळाचे नाव लिहा :

(३)

अ. कंसातील क्रियापदाचे योग्य रूप वापरा

(१)

१. हसणे हा मनुष्य स्वभाव(असणे)
२. उद्या मी ही मालिका पुन्हा(बघणे)

आ) पुढील पारिभाषिक शब्दांचा योग्य अर्थ लिहा

(१)

१. Circular -

२. Auditor -

इ) इंग्रजी म्हणीचा मराठीत अर्थ लिहा -

(१)

१. FIRST COME FIRST SERVED

२. OLD IS GOLD

1ST UNIT TEST 2025-26

STD: FYJC

TIME: 1hr

SUB: ENGLISH

MARKS:25

Q1 (A) Read the extract and complete the activities given below: (12)

My first thought on reaching the top was a sense of gratitude to God, that after having failed six times, He had blessed me with fulfilment of this desire I had held so long.

I placed on the summit the offerings to God that I had carried with me. This is in accord with my religion. Both my wife and I are Buddhists. I could not kneel because of my clothes and equipment. But I offered a silent prayer in my heart.

The offerings were biscuits, candy and a little blue pencil. My youngest daughter, Nima, had given me the pencil before I left home. She asked me to put it on the top of the mountain as her offering. It was an ordinary blue pencil, not even a long one, but it was one of her prized possessions.

As I put it down, I pointed it out to Hillary. He gave me a big smile, showing that he understood.

Then I got out the flags which I had on piece of string about four feet long. I fastened one end to my ice axe and Hillary took pictures as I held it up.

As I had to bring my ice axe down with me, I buried one end of the string in the ice on the top, and the other in snow on the slope down below. When we left, they were lying flat against the summit.

I was very thirsty. I took out a water tumbler for a drink, but found the water in the metal container had frozen so I couldn't quench my thirst. I ate some biscuits and offered some to Hillary.

I was wearing a red scarf which my great friend Lambert (leader of the 1952 Swiss expedition) had given me last year. It was just a year ago, on May 28th, when we were standing at 28,215 feet, that he gave me the scarf.

I wore it all the way up the mountain from Darjeeling. As I stood at the top, I remembered him, and felt that he was with me. I felt absolutely fit at the summit. My mind was absolutely clear. I didn't feel tired I felt exhilarated. It was a very clear sensation.

- A1) Rewrite the given sentences in their order of occurrence.** (02)
1. I ate some biscuits and offered some to Hillary.
 2. I offered a silent prayer to God in my heart.
 3. At the summit I felt absolutely fit.
 4. My daughter Nima gave me a blue pencil, one of her prized possessions, to put at the summit as her offering.

A2) What did Tenzing do after reaching the summit? (02)

A3) Explain the importance of the Red Scarf. (02)

A4) Mention some of the benefits of trekking. (02)

A5) Do as Directed. (02)

1. I offered a silent prayer in my heart. (Change to passive voice)
2. My daughter Nima gave me ___ ordinary blue pencil to place at ___ top of the mountain. (Insert appropriate Articles)

A6) Give one word for: (02)

- a) To satisfy one's thirst
- b) Very happy and excited

Q1B) Non textual Grammar (03)

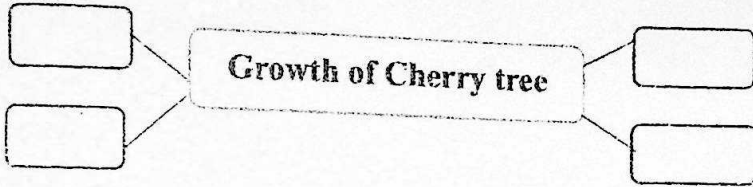
1. I shall always remember you. (Make negative)
2. I have been waiting from three hours. (Spot the error)
3. "Where do you live?" the stranger asked Aladdin.
(Change to indirect speech)

Q2) Poetry (05)

Eight year have passed
Since I placed my cherry seed in the grass.
"Must have a tree of my own," I said,
And watered it once and went to bed
And forgot; but cherries have a way of growing,
Though no one's caring very much or knowing.
And suddenly that summer near the end of May,
I found a tree had come to stay.
It was very small, five months child,
Lost in the tall grass running wild.
Goats ate the leaves, the grass cutter's scythe
Split it apart and a monsoon blight
Shrivelled the slender stem.... Even so,

Next spring I watched three new shoots grow.
The young tree struggle, upward thrust
Its arms in a fresh fierce lust
For light and air and sun.

A1) Complete the web to show the growth of the cherry tree. (02)

A2) Describe the struggle of the Cherry Tree during its growth (01)

A3) Name and explain the figure of speech in the following line. (02)

“Made a miracle from green growing pain”

Q3) Writing Skill (05)

Expansion of idea

Attempt any ONE of the following:

a) As you Sow, So shall you Reap.

- Good and bad actions
- Impact of one's action
- Think before acting

b) Health Is Wealth.

- Health – most precious asset
- Eat nutritious food and exercise
- Healthy mind

07/10/2025
[FYJC] First Unit Test - English

RTS / Science

MARKS - 25

IA] Read the given extract and complete the activities :- {12 MKS}

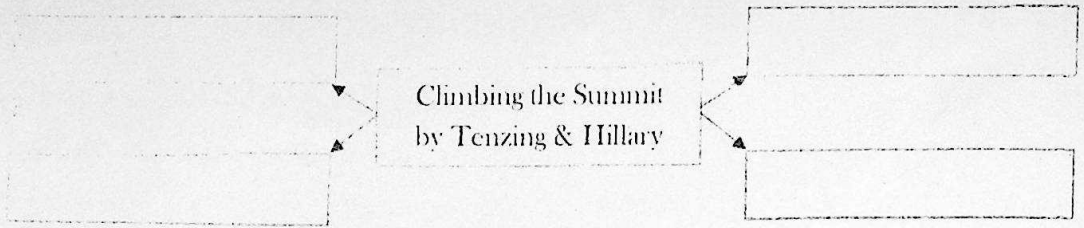
Colonel Hunt said, "By all means, I am glad to know that you brought an Indian flag." After one hour of steady going, we cut across from the south face and started up the west side where we had to pass a steep line of rocks. This was slow and difficult. Once we had cleared these, there was nothing barring our way to the top but a snow-covered incline, sloping less and less as it neared the top.

These last sixty or seventy feet up the top were not very dangerous. But we kept up the same steady pace. And we reached the small, flattened summit almost together.

During the last fifty feet from the peak, Hillary and I were moving about twenty-feet apart. We were tied together with a rope. Most of the time, the rope was loose, but when we went over dangerous ground, we drew it taut.

This rope was a symbol. It tied us together. One could not move without the other. We were not two individuals, but a team. I have been asked many times, who was first? When we were within reach of the summit, I did not think of who was going to be "first". I am sure that Hillary was not thinking that. Climbing takes all your attention. You have many more important worries. What does it matter whether I reached the top first or Hillary? Our main thought was that both of us reached the top. We had to. One couldn't do it alone. If there had been a difference of one thousand feet between us, then one could make the claim that he was first. But even then, only the man behind him could confirm the distance between the two of them.

Q1. Complete the Web on climbing the summit by Tenzing and Hillary:
{02 MKS}

Q2. "The rope was a symbol." Explain. {02 MKS}

Q3. Why didn't it matter for Tenzing to be the first one to reach the summit? {02 MKS}

Q4. Pick up one sentence to show the one Quality of Tenzing that you have appreciated the most in his story. Explain your answer. {02 MKS}

Q5. Vocabulary: {02 MKS}

Explain the meaning of :

i) summit -

ii) ~~tent~~ - Taut

Q6. Do as Directed (Grammar): {02 MKS}

i. Most of the time the rope was loose. (Make Negative)

ii. You have many more important worries. (Change the degree)

IB] Grammar (Do as Directed): {03 MKS}

1. (Spot the Error; in the sentence and rewrite correctly.) He look down upon his poor cousins.

2. The Principal said to us, "May you all succeed." (Change into Indirect Speech)

3. One should respect the elders. (Change the Voice)

IIA] Read the extract and complete the activities :-

{05 MKS}

The young tree struggle, upward thrust
Its arms in a fresh fierce lust
For light and air and sun
I could only wait, as one
Who watched, wandering, while Time and the rain
Made a miracle from the green growing pain...
I went away next year, spent a season in Kashmir -
Came back thinner, rather poor,
But richer by a cherry tree at my door.
Six feet high my own dark cherry, and I could scarcely believe it - a
berry.

Ripened and jewelled in the sun, hung from a branch - just one!
And the next year there were blossoms small, pink, fragile, quick to fall,
At the merest breath, the sleepest breeze.

Q1. Describe the struggle of the cherry tree during its growth. {01 MK}

Q2. State in your own words, your worries about 'Cutting of Trees for Human Habitation'. Suggest at least one solution. {01 MK}

Q3. Find out an Example of Climax from the extract and explain it. {01 MK}

Q4. Without using any Rhyming Pattern, write a Poem of 4 lines about your enjoyment in the company of your friend. {02 MKS}

III] Expand the Idea inherent in the following proverbs :- (attempt any one) {05 MKS}

*Points:

1. Title.

2. Introduction (Begin.....)

3. Middle : (Focus on words - interpretation)

4. Conclusion : use another similar quotation, and wind up.

A) Travel Broadens the Mind.

B) A bad workman blames his tools.

-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

10/10/25

कक्षा 11 वीं
मार्क्स - 25

विषय - हिंदी
(1st Unit Test).

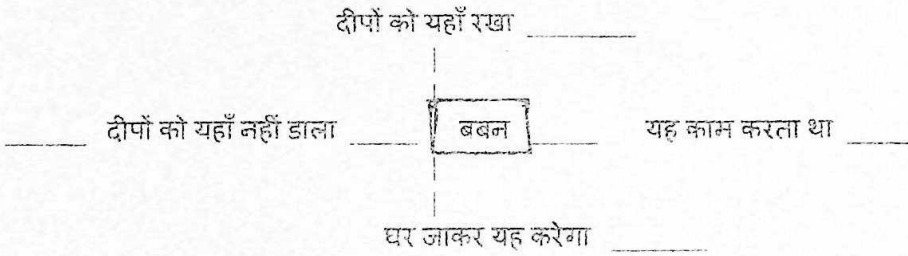
समय - 1 घंटा

प्रश्न : 1) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (6 अंक)

आटे के दीपक कंपाउंड की मुंडेर पर जलकर सुबह तक बुझ गए थे। उषा जॉइंग के लिए फ्लैट से नीचे उतरी तो उसने देखा पूरा कंपाउंड पटाखों के कचरे से भरा हुआ था। उसने देखा, सफाई करने वाला बबन उन दीपों को कचरे के डिब्बे में न डाल अपनी जेब में रख रहा था। कृशकाय बबन कंपाउंड में झाड़ू लगाते हुए हर रोज उसे सलाम करता था। "तुमने दीपक जेब में क्यों रख लिए?" उषा ने पूछा। "घर जाकर अच्छे से सैककर खा लेंगे, अन्न देवता हैं न।" बबन ने खीसे निपोरे।

उषा की आँखें विस्मय से भर उठीं। तमाम दावतों में भरी प्लेटों में से जरा-सा टूंगने वाले मेहमान और कचरे के डिब्बे के हवाले प्लेटों का अंबार उसकी आँखों में सैलाब बनकर उमड़ आया। वह दौड़ती हुई घर गई। जल्दी-जल्दी पकवानों से थैली भरी और दौड़ती हुई एक सॉस में सीढ़ियाँ उतर गई..... अब वह थोड़ी और बबन की कॉपती हथेलियों पर पकवान की थैली। उषा की आँखों में हजारों दीप जल उठे और पकवानों की थैली देख बबन की आँखों में खुशी के आँसू छलक आए।

(1) संज्ञाल पूर्ण कीजिए : (2 अंक)

(2) उत्तर लिखिए : (1 अंक)

(1) उषा की आँखों के सामने दावतों में दिखाई देनेवाला यह दृश्य आया

(2) उषा ने बबन को यह दे दी

(3) कोष्ठक में दिए गए शब्द उचित स्थान पर लिखिए : (1 अंक)

(दीपक, जेब, आँखे, पटाखा)

पुल्लिंग शब्द

सल्लिंग शब्द

(1)

(1)

(4) 'शादी में अन्न की बरबादी' इस विषय पर अपने विचार लिखिए। (2 अंक)

प्रश्न : 2] निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (6 अंक)

माँ मेरी बे-वजह ही रोती है
फोन पर जब भी बात होती है
फोन रखने पर मैं भी रोता हूँ।

सख्त ऊपर से मगर दिल से बहुत नाजुक हैं
चोट लगती है मुझे और वह तड़प उठते हैं
हर पिता में ही कोई माँ छिपी होती है।

मेरे ऑफिस में महीनों से मेरी दिन की शिफ्ट
तेरे ऑफिस में महीनों से तेरी रात की शिफ्ट
नन्हे बच्चों को तो टुकड़ों में मिले हैं मां-बाप ।

(1) कारण लिखिए । (२अंक)

- १) मां , मेरी आवाज सुनकर रोती है —
२) बच्चों को माता-पिता का प्यार टुकड़ों में मिलता है —

(2) पर्यायवाची शब्द लिखिए : (२अंक)

- १) मां =
२) रात =

(3) पद्यांश की द्वितीय त्रिवेणी का भावार्थ लिखिए । (2 अंक)

प्रश्न : 3] निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार
कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (4 अंक)

प्रश्न-१

: मैडम ! हमें क्यों बदनाम किया जा रहा है? यह जहर हमने फैलाया है क्या? पेट्रोल, डीजल यूज ना करो,
कोयला यूज ना करो तो गाड़ियाँ, ट

्रेनें, कारखाने कैसे चलेंगे? और थोड़ी बहुत कार्बन डाइऑक्साइड हवा
में मिल भी गई तो इससे क्या अंतर पड़ता है?

आदमी-२ : ज्यादातर लोग यही कहते हैं कि क्या अंतर पड़ता है ? पर कार्बन डाइऑक्साइड की मात्रा इतनी बढ़
गई

है कि ओजोन की परत खत्म हो रही है । धीरे-धीरे उसमें छेद हो रहा है । मौसम बदल रहा है, खेती बर्बाद
हो रही है, जि

ंदगियाँ बर्बाद हो रही हैं । क्या वह असर नहीं है? पशु-पक्षी गायब हो रहे हैं । क्या यह असर
नहीं है? हमारी हवा में, हमारे पानी में, हमारी जमीन में, हमारे शरीर में जहरीली गैसें फैल रही हैं । क्या
यह असर नहीं है? यह सब कुछ जानते हुए भी हम शतुरमुर्ग की तरह रेत में अपना मुँह गड़ाए हुए हैं ।

प्रश्न-२

: खेत में अगर दवा न डालें, यूरिया न डालें, कीटनाशक न डालें, तो अच्छी फसल कैसे होगी? अपने
बीबी-बच्चों का पेट भी तो पालना है ।

1) प्रवाह तालिका पूर्ण कीजिए :

कार्बन डाइऑक्साइड हवा में मिलने के दुष्परिणाम

- ↓
- ① _____
② _____
③ _____
④ _____

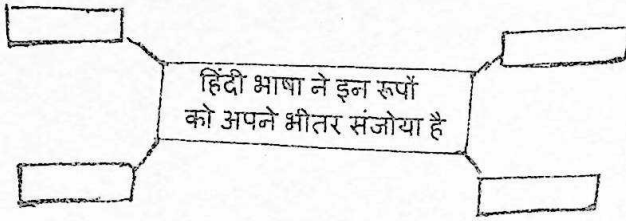
2) पर्यायवाची शब्द गद्यांश से ढूँढ कर लिखिए : (2 अंक)

- १) विष
२) जल
३) समीर
४) तन

प्रश्न : 4] निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (5 अंक)

आज मैं आप सभी को इस बात से अवगत कराना चाहता हूँ कि हिंदी सीख कर तथा हिंदी का अध्ययन कर आप अपने भविष्य को कैसे उज्ज्वल बना सकते हैं ? आप जानते हैं कि विश्व स्तर पर हिंदी का अपना एक महत्वपूर्ण स्थान है। हिंदी में निपुणता प्राप्त व्यक्ति न केवल रचनात्मक रूप से बल्कि व्यावसायिक रूप से भी सफल हो सकता है ! आप में से अनेक विद्यार्थियों के मन में इस बात को लेकर प्रश्न होंगे कि क्या हिंदी को करियर के रूप में अपना सकते हैं ? कहां - कहां आप हिंदी भाषा के ज्ञान के आधार पर करियर बना सकते हैं । हिंदी में निपुणता प्राप्त कर या विशेष अध्ययन कर हम किन क्षेत्रों में नए - नए रोजगार पा सकते हैं । मैं आपको बताना चाहता हूँ कि हिंदी अनेक संभावनाओं को लिए हुए हैं - हिंदी ने जन भाषा , संपर्क भाषा , विज्ञापन भाषा , मीडिया भाषा जैसे अनेक रूपों को अपने भीतर संजोया है । हिंदी का ज्ञान हिंदी की विशेषता एक विशाल जगत से हमारा परिचय करवाती है।

1) संजाल पूर्ण कीजिए : (2 अंक)

2) गद्यांश से दो शब्दयुग्म ढूँढ कर लिखिए : (1 अंक)

१).....

२).....

3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पारिभाषिक शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए । (अंक 2)

१) Account

२) Affidavit

३) Session

४) Dividend

{ विभाग ५ व्याकरण अंक 4 }

कृति ५ (अ) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं दो वाक्य का काल परिवर्तन करके वाक्य फिर से लिखिए । (कोष्ठक की सूचनानुसार)। (अंक 2)

(१) आदमी यह देखकर डर गया । (पूर्ण वर्तमान काल में बदलिए)

(२) हम स्वयं ही आपके पास आ रहे थे । (सामान्य भविष्य काल में बदलिए)

(३) उन लोगों को अपनी ही मेहनत से धन कमाना पड़ता है ।
(अपूर्ण भूतकाल में बदलिए)

ई) निम्नलिखित मुहावरों में से किन्हीं दो के अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए । (कोई 2) (2 अंक)

१) फूला न समाना

२) राई का पहाड़ बनाना

३) हाथ - पैर मारना

४) श्री गणेश करना